

O‘ZBEKISTONDA TURIZMNING RIVOJLANISHI TAHLILI.

Hasanova Nargiza Atxamova
Kimyo Toshkent Xalqaro Universiteti
«Turizm» kafedrasida katta o‘qituvchisi
Qo‘lyozuvchi Husniddin
TOUP-509 guruh talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqola O‘zbekistonda turizmni rivojlantirish jihatlarini ochib beradi. Ma’lumki, respublikada xalqaro va ichki turizmni rivojlantirish uchun imkoniyatlar mavjud, buning ko‘plab moddiy-madaniy meros obyektlari, tabiiy-iqlim sharoitlari, o‘zbek xalqining betakror milliy taomlari va betakror mehmondo‘stligi sayyohlarni o‘ziga jalb qiladi. Ushbu tadqiqotning maqsadi O‘zbekistonda xalqaro turizmning rivojlanishini tahlil qilishdan iborat.

Kalit so'zlar: xalqaro turizm, xizmat ko'rsatish, turizm imkoniyatlari, rekreatsiya, infratuzilma

Аннотация: Данная статья раскрывает аспекты развития туризма в Узбекистане. Известно, что в республике имеются возможности для развития международного и внутреннего туризма, множество объектов материального и культурного наследия, природно-климатические условия, уникальные национальные блюда узбекского народа и неповторимое гостеприимство привлекают туристов. Целью данного исследования является анализ развития международного туризма в Узбекистане.

Ключевые слова: международный туризм, услуги, туристические возможности, отдых, инфраструктура.

Kirish O‘zbekistonda keyingi yillarda sayohatning an’anaviy turlari bilan bir qatorda ekoturizm, geoturizm, agroturizm, tibbiy turizm va gastronomik turizm ham rivojlandi.

O‘zbekistonda turizm industriyasini modernizatsiya qilish, sohani barqaror rivojlantirish uchun normativ-huquqiy bazani rivojlantirish va takomillashtirish, sayyohlik xizmatlarini xalqaro standartlar asosida tashkil etishga alohida e’tibor

qaratilmoqda. Davlat siyosati turizmni rivojlantirishga qaratilgan bo'lib, bu soha kelgusida hududlar va ular infratuzilmasini kompleks rivojlantirishni jadallashtirish, yuz minglab yangi ish o'rinlari yaratish, yangi ish o'rinlari yaratish kabi muhim ijtimoiy-iqtisodiy vazifalarni hal etishga ko'maklashuvchi omillardan biriga aylanishi kerak. hududlarni diversifikatsiya qilish va jadal rivojlantirishni ta'minlash, aholi daromadlari, turmush darajasi va sifatini oshirish, valyuta tushumlari hajmini oshirish, mamlakat imiji va investitsiya jozibadorligini oshirish. Oxirgi besh yil ichida 2016-yilga kelib xorijlik tashrif buyuruvchilarning o'rtacha yillik o'sish sur'ati 8 foizni tashkil etdi. 2017-yilda bu ko'rsatkich 2016-yilga nisbatan 32,7 foizga ko'pdir. 2018-yilning o'n bir oyi davomida xorijiy sayyohlar soni 2017-yilning shu davriga nisbatan qariyb 2 barobar ko'p.

Turistlarning xohish-istaklari va umidlari so'roq yo'li bilan o'rganildi. So'rov natijalari shuni ko'rsatadiki, sayyohlar O'zbekistonga yetarli ma'lumotga ega, ma'lum motivatsiya va maqsadli intilish bilan keladi. Tashrifchilarda tarixiy turistik sayohatlar va muzeylar, galereyalar, ekskursiyalar, madaniy tadbirlar, qishloqlarga sayohatlar, piyoda sayohatlar, xarid qilish va ekoturizmga qiziqish katta bo'ldi. Turistlarning ko'pchiligi turar joy standartlari, turistik mahsulotlar, transport xizmatlari, ovqatlanish va umumiy xizmat ko'rsatish sifatining umumiy sifatidan qoniqish hosil qiladi, shuningdek, sayohat paytida o'zlarini xavfsiz his qiladi. Aksariyat sayyohlar 5 yil ichida yana O'zbekistonga kelish niyatida.

Hozirgi vaqtda turizm jahon iqtisodiyotining yetakchi tarmoqlaridan biri hisoblanadi. Shu bois O'zbekistonda turizm industriyasini modernizatsiya qilish, sohani barqaror rivojlantirish uchun normativ-huquqiy bazani rivojlantirish va takomillashtirish, turistik xizmatlarni xalqaro standartlar asosida tashkil etishga alohida e'tibor qaratilmoqda. Mustaqillik yillarida O'zbekistonda ushbu sohani rivojlantirish borasida salmoqli ishlar amalga oshirildi. Xalqning tarixiy va madaniy merosini asrab-avaylash va takomillashtirish, milliy an'ana va urf-odatlarini tiklash, mamlakatning diqqatga sazovor joylarini tiklash va tartibga solish.

Mustaqillikning dastlabki yillaridanoq O‘zbekiston xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlikni faol oshirib, turizm sohasida hamkorlikni chuqurlashtirish bo‘yicha muntazam tashabbuslar bilan chiqmoqda.

Turizm industriasining hozirgi tendensiyasi turizmni rivojlantirish dinamikasini o‘rganish, tizimli tahlil qilish, turistlarning xohish va istaklarini aniqlash, mavjud voqelik va istiqbollarni hisobga olgan holda chora-tadbirlar tizimini o‘z vaqtida tuzatish va modernizatsiya qilish zarurligini tasdiqlaydi. bu tadqiqot uchun asos bo‘lib xizmat qildi.

O‘zbekistonda kirish turizmini rivojlantirishning shart-sharoitlari va dinamikasini tahlil qilish uchun rasmiy manbalar ma’lumotlari, O‘zbekiston Respublikasi Turizmni rivojlantirish davlat qo‘mitasining 2015-yil uchun statistik hisobot ma’lumotlari 2017 ishlatilgan.

Xorijlik sayyohlarning xohish va istaklarini aniqlash maqsadida so‘rovnoma o‘tkazildi. Sayyohlarni so‘roq qilish uchun O‘zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo‘mitasi va O‘zbekiston Turizmni rivojlantirish davlat qo‘mitasi tomonidan ishlab chiqilgan so‘rovnomaning ba’zi qismlari (elementlari) UNWTO ekspertining maslahatlari asosida foydalanildi. Ushbu anketa O‘zbekistonda ilgari sinovdan o‘tkazilgan va bunday tadqiqotlarni o‘tkazish uchun ishlatilgan. So‘rov 2018-yil 15-25- avgust kunlari Qashqadaryo viloyatiga temir yo‘l transporti (“Afrosiyob” Toshkent-Qarshi poyezdi yo‘nalishi) orqali xorijiy davlatlardan kelgan xorijiy sayyohlar o‘rtasida o‘tkazildi.

Turizm masalalari bo'yicha tadqiqotlar 20-asrning ikkinchi yarmida paydo bo'ldi. Turizm va turistik faoliyat muammolarining kontseptual apparati, nazariy va uslubiy tabiati masalalari V.I.Azara, M.B.Birjakova [1], IV Zorin, A.S.Kuskova, EV Listvy, V.L.Odintsova, Yu.S.ning ishlarida yoritilgan. Putrika, miloddan avvalgi Senina. Panov IN [2], Fauler, B. [3], Balaeva A., Predvoditeleva M. [4], Veprentsev V.[5], Dumazedier J. [6], Kozielski J. asarlari. [7] xalqaro turizmni rivojlantirish muammolariga bag'yishlangan. Mintaqaviy rivojlanish va xalqaro turizmni mintaqaviy

darajada targ'ib qilishga katta hissa qo'shgan: Mak Kannel, D.[8], Rojek Ch.[9] va Toffler A. [10]. Bundan tashqari, men Kanevskiy I., Kuznetsova O. va Chirkina V.ning turizmni rivojlantirishdagi roli masalasiga bag'ishlangan tadqiqotlarini eslatib o'tmoqchiman. Zamonaviy turizm bo'yicha yetarli ma'lumot yo'qligi, turizmning maishiy xizmat ko'rsatish sohasida tutgan o'rnini ochib beradigan, uning rivojlanishining belgilari, dolzarb muammolari va eng muhim omillarini aniqlashga, shuningdek milliy turizmning eng keng qamrovli tuzilmasini aniqlashga imkon beradigan qo'shimcha iqtisodiy tadqiqotlar zarur. Ma'lumotlarni to'plash, materiallar va uslublar So'rovni o'tkazish uchun Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti talabalari (jami 5 nafar talaba) hamda Qashqadaryo viloyati Turizmni rivojlantirish boshqarmasi mas'ul xodimlari (jami 3 nafar) jalb qilindi. nazoratchilar sifatida. Tadqiqotlar sifatini ta'minlash uchun so'rovning maqsad va vazifalariga aniqlik kiritish uchun intervyu oluvchilar va supervayzerlar uchun treninglar tashkil etildi.

So'rov Samarqand viloyatida bir kechadan ko'proq va bir oydan kamroq vaqt davomida O'zbekistonga kelgan va O'zbekistonda ishlash maqsadi bo'lmagan xorijlik mehmonlar o'rtasida o'tkazildi. So'rov jarayoniga jami 255 nafar respondent jalb etildi. So'rov Samarqand shaharlaridagi temir yo'l vokzallarida o'tkazildi.

O'zbekiston turizmi tarixidagi muhim bosqich respublikaning 1993 yilda BMT Jahon sayyohlik tashkiloti (YuVTO) a'zoligiga kirishi bo'ldi. YUNESKOning Butunjahon merosi ro'yxatiga kiritilgan yetti mingdan ortiq turli davr va sivilizatsiyalarga oid moddiy-madaniy meros obyektlari, jumladan, Buxoro, Xiva, Samarqand va Shahrisabzning tarixiy markazlari mavjudligi O'zbekistonning yuksak salohiyatidan dalolat beradi. Dunyoga mashhur tarixiy obidalar, zamonaviy shaharlar, O'zbekistonning betakror tabiati, betakror milliy taomlari, shuningdek, o'zbek xalqining beqiyos mehmondo'stligi sayyohlarni o'ziga tortadi.

YUNVTO bilan hamkorlik doirasida 1994 yilda Samarqand sh Ipak yo'li bo'ylab turizm to'g'risidagi deklaratsiya dunyoning 19 davlati tomonidan qabul qilingan. 20.08.1999 yilda O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisining Farmoni bilan 831-I-sonli

«Turizm to‘g‘risida»gi Qonun kuchga kirdi. Ushbu Qonunning maqsadi turizm sohasidagi munosabatlarni huquqiy tartibga solish, turistik xizmatlar bozorini rivojlantirish, shuningdek, turistlar va turistik faoliyat subyektlarining huquqlari va qonuniy manfaatlarini himoya qilishdan iborat.

1999 yilda YUNVTO, YUNESKO va Yevropa Kengashi tomonidan qo‘llab-quvvatlangan Turizm va madaniy merosni saqlash bo‘yicha Xiva deklaratsiyasi qabul qilindi. 2002-yilda “Ipak yo‘li bo‘ylab turizm to‘g‘risida”gi Buxoro deklaratsiyasi qabul qilindi, unda barqaror turizmning afzalliklari ta’kidlangan va bu yo‘nalishda madaniy va ekologik turizmni rivojlantirish bo‘yicha aniq qadamlar belgilangan. Respublikaning jahon turizm industriyasidagi alohida o‘rni e’tirof etilgani uchun 2004 yilda Samarqandda Ipak yo‘lida turizmni rivojlantirishni muvofiqlashtirish uchun YUNVTONing hududiy ofisi ochildi. Bugungi kunda bunday idora faqat ikki davlatda – Yaponiya va O‘zbekistonda mavjud. Ofisning asosiy vazifasi nafaqat mintaqaviy, balki xalqaro turizmni rivojlantirish yo‘nalishlarini belgilashdan iborat.

O‘zbekistonda 2017-yil boshidan xalqaro turizm sohasida sezilarli taraqqiyotning yangi bosqichi boshlandi. 2018- yilda Isroil, Indoneziya, Koreya Respublikasi, Malayziya, Singapur, Turkiya, Yaponiya, Tojikiston va Fransiya. Bundan tashqari, 39 davlat fuqarolariga viza berish tartibi soddalashtirildi.

Respublika rahbariyatining turizm infratuzilmasini rivojlantirish borasidagi sa’y-harakatlari keyingi yillarda ancha yuqori darajaga ko‘tarildi. Xususiyl sektorini qo‘llab-quvvatlash va himoya qilish bo‘yicha ko‘rilgan chora-tadbirlar turistik tashkilotlar va mehmonxona obyektlari sonining ko‘payishiga xizmat qildi.

Mamlakatimizda 1667 ta turistik tashkilot, jumladan, 989 ta turoperator va 869 ta mehmonxona obyektlari muvaffaqiyatli faoliyat yuritmoqda. 25 mingdan ortiq o‘rinli mehmonxonalarning keng tarmog‘i zamonaviy xalqaro standartlarga javob beradi. O‘zbekistonda infratuzilma obyektlarini qurish va rekonstruksiya qilish bo‘yicha amalga oshirilgan chinakam keng ko‘lamli ishlar tufayli 11 aeroport xalqaro bandargoh maqomini oldi. Boeing va Airbus avialaynerlaridan iborat zamonaviy qulay

samolyotlar Yevropa, Osiyo, Yaqin Sharq va Amerikaning 40 dan ortiq shaharlariga muntazam reyslarni amalga oshiradi. O‘zbekistonga tashrif buyurgan sayyohlar u yerga borish imkoniyatiga ega respublikaning diqqatga sazovor joylari va temir yo‘l transporti orqali. Shunday qilib, odatdagi va tezyurar poyezdlardan tashqari, Ispaniyaning “Talgo” kompaniyasi tomonidan ishlab chiqarilgan “Afrosiyob” tezyurar poyezdlari har kuni Toshkent, Samarqand, Shahrisabz va Buxoro o‘rtasida qatnaydi, bu esa mehmonlarga xizmat ko‘rsatish sifatini sezilarli darajada yaxshilagan va yo‘l vaqtini qisqartirgan.

So‘nggi yillarda turizm infratuzilmasini rivojlantirish bo‘yicha yirik investitsiya loyihalari amalga oshirildi, jumladan, Toshkent shahrida “Lotte City Hotel Tashkent Palace” va “Hyatt Regency Tashkent” brendli mehmonxonalarini ochish, Andijon, Urganch, Toshkent, Toshkent, Toshkent shaharlarida madaniyat va istirohat bog‘larini barpo etish, "Angren-Pop" temir yo‘l liniyasining ochilishi.

O‘zbekiston turizm sohasini jadal rivojlantirishni ta‘minlash, jahon bozorida mamlakatimiz obro‘cini shakllantirish va qo‘llab-quvvatlashda mamlakatimizda muntazam o‘tkazib kelinayotgan yirik tadbirlar muhim ahamiyat kasb etmoqda. Har yili o‘tkaziladigan eng muhim tadbirlardan biri “Ipak yo‘lida turizm” Toshkent xalqaro sayyohlik yarmarkasidir. Bugungi kunda bu Markaziy Osiyodagi eng yirik forum bo‘lib, unda soha mutaxassislari uchrashadi, turli formatlarda, jumladan, biznesdan biznesga muzokaralar olib borilmoqda, milliy turistik mahsulot xaridorlari uchun “Hosted Buyers” dasturi amalga oshirilmoqda, shuningdek, turizmning dolzarb masalalariga bag‘ishlangan anjumanlar o‘tkazilmoqda. O‘zbekistonda va umuman jahonda turizm industriyasining rivojlanishi. Respublikamizning sayyohlik salohiyatini keng namoyish etish maqsadida xorijda o‘tkaziladigan xalqaro yarmarka va ko‘rgazmalarda mamlakatimiz vakillari ham muntazam ishtirok etib kelmoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI:

1. Birjakov, MB (2000). Turizmga kirish. SPb.: Gerda savdo uyi nashriyoti.

2. Panov, IN (1998). Ekoturizm va uning barqaror rivojlanishidagi roli hududlar Matn. MDU byulleteni, ser. 5, Geografiya, y6, 13-18.
3. hududlar Matn. MDU byulleteni, ser. 5, Geografiya, y6, 13-18. Ijtimoiy va gumanitar fanlar. Mahalliy va xorijiy adabiyotlar, Ser. 11, Sotsiologiya, M., y3, 1220.
4. Balaeva, A. va Predvoditeleva, M. (2007). Jahon iqtisodiyotidagi xizmatlar doirasi: rivojlanish tendentsiyalari. Jahon iqtisodiyoti va xalqaro munosabatlar, y 3, 23-28.
5. Vepretsev, V. (1999). Turist bilan shartnoma munosabatlariga kirishishning huquqiy jihatlari. Turizm biznesi, oktyabr, y 10, 16
6. Dumazedier, J. (1962). Dam olish tsivilizatsiyasiga. (347-bet). Parij.
7. Kozielski, J. (2002). Qonunbuzarlik va madaniyat. (87-bet). Varshava
8. MacCannell, D. (1988). Turist: dam olish sinfining yangi nazariyasi. Nyu York.
9. Rojek, C. (1993). Disney madaniyati. Bo'sh vaqtni o'rganish, y 12, 21-135
10. Toffler, A. (1990). Powershift: 21-yilning chekkasida bilim, boylik va zo'ravonlik Asr. (238-bet). Nyu-York: Bantam kitoblari.
11. Turizm davlat qo'mitasi tomonidan o'tkazilgan tahlil natijalari. 2019-yil www.uzbektourism.uz saytidan olindi.